

Paine kehitysyhteistyön määrärahojen lisäämiseen: Mihin se perustuu?

Vaikka Suomi ei olekaan saavuttanut 0.7 prosentin maksuosuuttaan, kuten eivät monet muutkaan kehittyneet maat, eivät kehitysmaatkaan ole esim. vähentäneet velkojaan, joka oli yksi 0.7 prosentin toteutumisen reunaehto. Velat ovat lisääntyneet liki 30 prosenttia. Valtioneuvos Harri Holkerin esityksestä kehitysyhteistyövarojen lisäämiseksi puuttui esim. analyysi mm. tähänastisen kehitysyhteistyön merkittävyydestä, vaikuttavuudesta ja kustannustehokkuudesta sekä arvio mm. saavutettavissa olevasta köyhyyden vähenemisestä, joitakin seikkoja mainitakseni. Niiden luulisi olevan tulevan rahoituskehyksen olennainen perusta, ei pelkästään antamisen pakko tai ilo.

Aikaisemmat kirjoitukseni vuosilta 1986, 1987 ja 1991 ja HS:n pääkirjoitus 17.5.1991 ovat edelleen ajankohtaisia. Kun ulkomaankauppaministerin ja kehitysyhteistyöministerin salkut nyt on yhdistetty, vaikutukset voivat olla sekä positiivisia että negatiivisia, negatiivisia mm. jos kehitysyhteistyö muuttuu aikaisemmin vallalla olleeksi vahvasti sidotuksi toiminnaksi eikä samanaikaisesti vastakkaisiin tavoitteisiin johtavia investointeja kyetä estämään. Kehityskysymyksiin pitää ottaa laajempi näkökulma, kuten ministeri Paula Lehtomäki sanoo, ja jatkaa, että vähintään yhtä iso vaikutus kehitykseen on kaupalla ja sen pelisäännöillä. Lehtomäki aikoo myös saada suomalaiset yritykset sijoittamaan kehitysmaihiin.

Ministeri Lehtomäki toteaa (HS 4.5.2003), ettei yksityistä pääomaa voi pakottaa minnekään. Valtiovalta ei myöskään voi estää yksityisen pääoman sijoituksia. Otan esimerkin Indonesiasta. Virallisella tasolla Suomi edistää mm. maan siirtymistä kestäväan metsätalouteen, sillä monin paikoin alavien sademetsävarojen arvioidaan loppuvan lähivuosina. Kestävän metsätalouden kriteerein tämä edellyttää metsäteollisuuden kapasiteetin vähentämistä, elleivät yritykset mukaudu kehittämään metsäviljelmiään siten, että ne tuottavat kaiken teollisen puun. Muita vaihtoehtoja ovat turvautuminen puun tuontiin ja jalostusasteen nostaminen - esim. indonesialaisesta sellusta tehdään paperia Indonesiassa sen sijaan että sellu viedään Kiinaan jalostettavaksi. Tämä lisäisi maan vientituloja.

Suomen kehitysyhteistyövaroin kehitettiin 1990-luvun alkuun saakka metsäviljelmiä mm. eteläisessä Kalimantanissa (Borneo), jossa ei vielä ole selluteollisuutta. Sittemmin EU on tukenut hankkeita. Kehitysyhteistyön tarkoituksena ei kuitenkaan liene hoitaa yhtiöiden velvoitteita. Vaikka suomalaiset yritykset ovatkin vähentäneet toimintaansa Indonesiassa on Etelä-Kalimantanille, jonka pinta-alasta jo 70 % on metsätöntä, perusteilla kahdeksan maan investoijien (suomalaiset mukana) selluhanke, jonka vuotuinen tuotantokapasiteetti tulee olemaan 600 000 tonnia. Sitä varten yritys tarvitsee 300 000 hehtaarin metsäalan puunsaannin turvaamiseksi.

Kehitysyhteistyövaroin toteutettujen viljelmien pitkän aikavälin pontimena on siten saattanut olla metsäteollisuuden tukeminen ja sen kapasiteetin lisääminen, toisin kuin Suomen virallisen linjan tavoite metsäteollisuuden sopeuttamiseksi metsävarojen kestäväan kulutuksen raameihin. Tällä hetkellä avoimena on mm. kysymys Suomen Indonesian saatavien muuntamisesta, "debt swap", ja se minkälaisiin puitteisiin se sidotaan. Toivottavasti ei metsäsektorille. Toinen esimerkki on Tansaniasta. Suomi suunnitteli Usambaran vuorille metsätalousohjelmaa, mutta kansainvälisen painostuksen vuoksi se muutettiin luonnonsuojeluhankkeeksi.

Tansanian tapauksessa päätöksenteko oli varmasti vaikeaa ja Indonesian osalta se tulee vaatimaan kehitysyhteistyön virkamiehiltä kokemusta, maatuntemusta ja objektiivisuutta, sillä maassa on muitakin luonnonvaroja kuin metsät, mm. vesi.

Miten turvata se, että investoinneilla, olivatpa investoinnit kuinka houkuttelevia tahansa, kaupalla ja ihmisten ostotottumuksilla on samat päämäärät kuin kehitysyhteistyöllä. Valtiovalta voi olla tukematta sellaisia kehitysyhteistyö- ja kauppapoliittisia hankkeita, jotka eivät ole Suomen virallisen linjan tavoitteiden mukaisia. Ministeri Lehtomäki aikoo saada suomalaiset sijoittamaan kehitysmaihiin, mutta vielä merkittävämpi asia on miten Lehtomäki aikoo estää suomalaiset sijoitukset kehitysmaihiin silloin kun ne kohdistuvat Suomen virallisen linjan vastaisiin hankkeisiin tai niillä arvioidaan olevan merkittävä vaikutus luonnonvarojen kestävyteen ja ympäristöön?

Ministerin kuuluttama laajempi näkökulma on ollut myös aikaisempien kehitysyhteistyöstä vastanneiden ministereiden visioissa, mutta he eivät ole pystyneet vaikuttamaan haitallisiksi katsomiinsa investointipäätöksiin. Miten ulkomaankauppaministerin ja kehitysyhteistyöministerin hybridi voi vaikuttaa jää nähtäväksi. Vaikka Suomi olisikin köyhien maiden pihi ystävä on kehitysyhteistyötä voitava katsoa objektiivisesti myös vaikuttavuuden näkökulmasta - positiivisen tai negatiivisen - ennen kuin

kehitysyhteistyövaroja lisätään. Sama pitäisi kyetä tekemään suomalaisten yritysten investointipäätösten kodalla silloin kun luonnonvarojen riittävyys on uhattuna.

Viimeaikaiset kansainväliset vertailut eivät aina tee oikeutta Suomelle. Kuitenkin esim. niiden maiden joukossa, jotka maksavat YK:n perusrahoitukseen yli dollarin henkilöä kohti vuodessa Suomi on kuudennella tilalla. Edellä ovat Norja, Tanska, Ruotsi, Sveitsi ja Alankomaat. YK:n kokonaisrahoituksen osalta Suomi on neljännellätoista tilalla.

Ystävällisin terveisin,
Pasi Lehmusluoto